

Daniel Bensaïd

Új lapot nyitni [az NPA létrehozásáról]

A “trockizmus” számunkra sosem egy kirekeszt -kizáró önmeghatározás volt, inkább egyfajta polemikus beállítottság: trockistának mondtuk magunkat a sztálinistákkal szemben, de anélkül, hogy valamiféle identitásbeli neurózist alakítottunk volna ki, vagy hogy – az ellenkez véglét hibájába esve – a nullára csökkentsük a trockista hagyomány jelent ségét. Mindig ellenálltunk a leegyszer sít címkézés csábításának. Így tehát, szembeszállva az ortodoxia redukcionizmusával mindig arra törekedtünk, hogy – bármennyire is nagyra tartjuk Lev Trockij hozzájárulását – egy pluralista munkásmozgalmi hagyományt és kultúrát adjunk tovább az utókornak: Rosa Luxemburg, Gramsci, Mariategui, Blanqui, de nem csak k, hanem Labriola vagy Sorel is, azaz mindazok, akiket Ernst Bloch “a marxizmus forró áramlatához” sorolt. Ebben az örökségben, amelynek se meghatározott örökösei, se használati utasítása nincsen a trockizmus kétségtelenül sajátos helyet foglal el. A “Baloldali Ellenzék” küzdelmeinek, majd a Negyedik Internacionálé a sztálinista reakcióval szemben folytatott harcának – és ezért a harcért Trockij, Nin, Pietro Tresso és sokan mások életükkel fizettek – köszönhet en a kommu-

nista projektet nem sikerült teljesen a bürokratikus imposztornak elbitorolnia.

Vannak akik szerint teljes tabula rasa-t kell végrehajtani a munkásmozgalm múltjával kapcsolatban. Igaz lenne akkor, hogy a berlini fal leomlása és a SZU dezintegrációja után a trockizmus elvesztette létezésének értelmét, mivel elvesztette negatív ellenpólusát? Kétségtelen, hogy az emancipáció mozgalmain belüli mai választóvonalak nem követik a múlt nagy konfliktusait. Viták és ellentmondások, amelyek tegnap még nagyon is élesek voltak – pl. a “szovjet” társadalom alapjelleget a meghatározása – ma már semmilyen gyakorlati relevanciával nem bírnak. Ebben az értelemben valóban új lapot kezdtünk. Ugyanakkor nem lenne bölcs azt gondolnunk, hogy a sztálinizmus egy végképp lezárult történet. A sztálinizmus az emancipáció mozgalmaira leselked állami-bürokratizációs veszély egy sajátos történelmi formája volt. Szemben azzal, amit a gyors és könnyen emészthet formulák kedvel i mondanak, ez a veszély nem a “pártforma” természetes velejárója, hanem a modern társadalmakra jellemz társadalmi munkamegosztás következménye – és ez sokkal súlyosabbá is teszi egyben. Amíg a munkamegosztásnak ez a formája fönáll ez a veszély minden szervezési típust – legyen az szakszervezeti-szövetkezeti jelleg , vagy politikai – egyaránt fenyeget. Ha a sztálinizmus adott történelmi formájában halott is, a lecke, amit a sztálinizmus katasztrófájából

meg kell tanulnunk a szocialista demokráciával kapcsolatban ma aktuálisabb mint valaha. És ha ma ez a “lecke” nem csak a trockista és tanácskommunista irányzatok tudatának része, ha ennél szélesebb körben elterjedt, ezen nincs mit panaszkodnunk. Ha az, amit korábban a “szám zöttek csomagjának ^{1/}” neveztem egy helyütt az új antikapitalista baloldal közös eszmekincsévé válik, ez egyfajta posztumusz gy zelem a sztálini ellenforradalom nagy legy zöttjei számára.

A “rövid huszadik század” lényegében befejez dött. Az osztályharcok új ciklusa pedig épp csak hogy most kezd dik. Új sorskérdések jelennek meg, a legf bb természetesen az ökológiai válság jelentette kihívás. Ezért vált szükségesség az LCR számára [Ligue Communiste Révolutionnaire, az NPA neve 2009 el tt], hogy megtörje a szokásos rutint és föl vállalja a kockázatát annak, hogy túllép addigi létezési formáján, anélkül, hogy megtagadná történetét. A jöv ben az NPA már nem fogja magát trockistaként definiálni. Amire a párt ehelyett törekedni fog, az az, hogy összefogja a különböz tapasztalatok és irányzatok sokaságát az új periódus történései és feladatai alapján. Egyúttal azonban szükségünk van a történelmi és személyes emlékezetre is, ha valóban végig akarjuk járni az el ttünk lév hosszú, hosszú utat.

Megjelent: *Politis*, n° 1038,
5-11 février 2009

^{1/} A lire: *Les Trotskismes*, Daniel Bensaïd, Paris, « Que sais-je? », Puf, 2002.